

Kaupunginhallitus
Opetuslautakunta

§ 128
§ 56

30.03.2020
12.05.2020

Marja Ruokosen hallitusaloite koulunkäyntiohjaajien ja erityistä tukea koulunkäynnissä tarvitsevien oppilaiden tilanteen tutkimisesta

1184/00.02.51/2020

Kaupunginhallitus 30.03.2020 § 128

"HALLITUSALOITE 30.03.2020

Vasemmistoliiton hallitusryhmä pyytää eri hallintokunnilta selvitystä ja toimenpiteitä siten, että tutkitaan henkilökohtaisten koulunkäyntiohjaajien ja erityistä tukea koulunkäynnissä tarvitsevien oppilaiden tilanne, esim. olisiko tarpeen ulottaa kotiin asti tämä palvelu ja tarvitsevatko opettajat tuekseen tähän tilanteeseen lisäresurssia. Hallituksen tämänpäiväisen tiedotuksen mukana tuli esille, että voi olla, että kouluun ei enää tänä keväänä palata. Jos opiskelu kotioloissa pitkittyy, monet oppilaat ovat vaarassa pudota ja ovat erityisen tuen tarpeessa. Rehtorit ovat tässä avainasemassa.

Kansalaisopisto, musiikkiopisto ja kirjasto – mitä kehittäviä toimenpiteitä voidaan tässä tilanteessa tehdä ja mitkä olisivat ne keinot ja menetelmät ja mitä resurssia tähän tarvittaisiin, että parhaalla mahdollisella tavalla ollaan ajan tasalla ja tulevaisuuden toiminta on turvattu. Voidaanko etäopetusta palauttaa?

Samalla tavalla nuorisopuolella tulisi tarkastella tasapuolisesti sitä, miten erilaisia toimintoja kuitenkin voitaisiin pitää yllä ja mitä etäyhteyksien kautta voidaan tehdä.

Vasemmistoliiton hallitusryhmä

Marja Ruokonen"

Kaupunginhallitus päätti lähettää aloitteen valmisteltavaksi.

Opetuslautakunta 12.05.2020 § 56

Valmistelijat: sivistyspalveluiden johtaja Pia Setälä, pia.setala@salon.fi, p. 044 778 4001, perusopetusjohtaja Inkeri Lahti, inkeri.lahti@salon.fi, p. 044 778 4688, nuorisopalvelupäällikkö Johanna Paananen, johanna.paananen@salon.fi, p. 044 778 4800, vapaa-aikajohtaja Hilpi Tanska, hilpi.tanska@salon.fi, p. 044 778 4700, kansalaisopiston rehtori Päivi Pölönen, paivi.polonen@salon.fi, p. 044 778 4562

Perusopetus

Aluehallintovirastot ovat tartuntalain (122772016) nojalla määränneet

toimialueellaan sijaitsevien koulujen ja oppilaitosten tilat suljettavaksi 18.3.2020 alkaen. Kouluissa annettava lähiopetus on mahdollista vain esiopetuksen ja perusopetuksen 1.-3- vuosiluokkien oppilaiden sekä erityisen tuen piirissä olevien, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden ja maahanmuuttajille järjestettävän perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden opetuksessa.

Perusopetuksen huoltajille on tehty kysely liittyen etäopetuksen järjestelyihin. Vastauksia kyselyyn tuli 3392. Huoltajat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä etäopetuksen järjestelyihin. Kuitenkin vastausten perusteella opettajille laadittiin vielä täsmennetyt ohjeet poikkeusolojen järjestämiseen liittyen. Keskeisimpinä ohjeina olivat vaatimus päivittäisesti etäopettamisesta, tehtävien määrän arvioiminen ja säännöllisen päivästruktuurin luominen.

Huoltajat nostivat kyselyssä esiin jonkin verran tarvetta oppilaiden lisätuelle. Eniten huoltajat toivoivat opettajien antamaa opetusta etäyhteyksiä hyödyntäen. Poikkeusolojen alkuvaiheen jälkeen opetuksen määrä onkin lisääntynyt.

Rehtorien arvioiden mukaan useassa koulussa on poikkeusolojen aikana lisääntynyttä tarvetta koulunkäyntiohjaajien ohjaukselle etäopetuksen oppilaille. Koulunkäyntiohjaajia on tästä johtuen kutsuttu takaisin töihin. Niissä kouluissa, joissa on tarvetta etäoppilaiden ohjaukselle, voidaan sitä koulunkäyntiohjaajien töihin kutsumisen jälkeen järjestää etäopetuksessa. Koulunkäyntiohjaajien etäavun ansioista oppimisvaikeudet ja oppimisen tuen tarve pystytään huomiomaan, sillä oppilaiden oppimisvaikeudet eivät lakkaa olemasta, vaikka opiskelu on siirtynyt kotiin. Oppilaiden tuen tarvetta seurataan viikoittain ja tarvittaessa järjestelyihin voidaan tehdä muutoksia.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyön avoimia palveluja on toteutettu verkkonuorisotyönä ja yksilökeskusteluina poikkeusolojen aikana. Nuoriso-ohjaajat ovat olleet tavoitettavissa verkon kautta.

Nuorisotyön yksilöllisiin palveluihin kuuluvaa etsivää nuorisotyötä on toteutettu normaalisti pois lukien Tönöasiakastapaamisia sekä jalkautumista asiakkaan kanssa palveluihin, kotiin jne.

Nuorten työpajat toimivat digitaalisissa pajoissa, yksilötapaamisin ja pienryhmin. Sähköinen mediapaja on avoin kaikille salolaisille 15-25-vuotialle nuorille.

Nuorisopalvelujen näkemyksiä ja kokemuksia nuorisotyöstä poikkeustilanteessa:

Nuoret tarvitsevat kaverisuhteita, luotettavia aikuisia ja rutiineja turvalliseen arkeen. Nyt nämä arjen peruspilarit horjuvat tai puuttuvat kokonaan. Vallitsevissa poikkeusoloissa nuorisotyö on tärkeässä roolissa. Nuorisotyö ennaltaehkäisee nuorten ongelmia ja helpottaa perheiden arkea. Etäopiskelu, rajoitukset arjessa normaaleihin kontakteihin sekä ylipäättään

poikkeusolojen tilanne herättävät nuorissa huolta ja epätietoisuutta. Monen nuoren kohdalla poikkeustila vaikuttaa perheen toimeentuloon ja vanhempien jaksamiseen. Mielenterveys- ja päihdeongelmat perheessä korostuvat entisestään, kun nuori on vailla koulun ja vapaa-ajan turvallisia aikuiskontakteja, harrastuksia ja kavereita. Nuorisotyö tukee uudenlaisten arjen rutiinien syntymistä sekä ylläpitää harrastamista ja mielekästä tekemistä ja synnyttää siten turvallisuudentunnetta.

Nuorisotyössä kuunnellaan nuorten huolia, keskustellaan yhdessä heidän kanssaan sekä luodaan ja ylläpidetään toivoa. Toisaalta nuorisotyön avulla tarjotaan areenoita sekä ohjattuun että omaehtoiseen toimintaan, jotka piristävät sekä synnyttävät nuorissa onnistumisen ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Nuorten mielialat vaihtelevat ja turhautuminen voi kasvaa, jos syntyy kokemus, että ei ole tekemistä. Tällä hetkellä nuoret hakevat tietoa ja turvaa erityisesti verkosta ja sosiaalisesta mediasta. Verkossa ovat myös nuorisotyöntekijät, jotka kohtaavat nuoria virtuaalisesti heidän suosimissaan kanavissa ja poikkeustilaa varten perustetuissa verkkopalveluissa. On tärkeää, että turvalliset nuorisotyöntekijät ovat mukana keskusteluissa, koska kaikki verkossa liikkuvat aikuiset eivät suinkaan sellaisia ole. Verkon välityksellä nuorisotyöntekijät voivat myös tukea yksittäisiä nuoria ja tarvittaessa kannatella heitä muita palveluja odottaessa.

Tilanteen pitkittyessä turhautuminen kasvaa. Nuorisotyöllä on keskeinen rooli perheen ulkopuolisena toimijana nuorten kasvaneella vapaa-ajalla. Poikkeustilanne loppuu joskus ja on tärkeää, että yhteys nuoriin säilyy poikkeustilan aikana. Tämä helpottaa myös aikanaan paluuta arkeen. Nuorisotyön keskiöön kuuluu nuoren ja nuorisotyöntekijän välinen luottamus, jonka saavuttaminen ei tapahdu hetkessä. Työvelvollisuuden päättymisen seurauksena nuorisopalveluissa ei välttämättä ole tarjota nuorille tutun työntekijän ohjausta ja tukea.

Poikkeusoloissa on haastavaa ohjata nuori tarvitsemiinsa palveluihin, joten erityisen tärkeää on pyrkiä pitämään tiiviisti yhteyttä nuorten kanssa, jotta prosessi ei tilanteesta huolimatta keskeydy. Nuorten useat palvelut esim. terapiat ovat siirtyneet etänä toteutettaviksi tai peruuntuneet kokonaan. Nuorisotyön rooli korostuu näissä tilanteissa.

Nuorten toimeentuloon liittyvät haasteet ovat nousseet vahvasti esille esim. työmarkkinatuen maksatuksen päättyessä. Nuoret eivät ole pystyneet varautumaan taloudellisen tilanteensa merkittävään heikkenemiseen. Taloudelliset haasteet ovat ko. kohderyhmän nuorilla merkittäviä ja he tarvitsevat näihin ammattilaisten tukea ja apua.

Nuorisotyön palvelujen piiriin on ohjattu nuoria muista palveluista, joita ei tällä hetkellä pystytä toteuttamaan. Paine nuorisotyötä kohtaan kasvaa poikkeusolojen jatkuessa todennäköisesti entisestään, jolloin nuorisotyön nykyiset resurssit eivät tule riittämään. Nuorten päihteiden käyttö huolestuttaa monella tavalla.

Musiikkiopisto

Musiikkiopiston toiminnan osalta lähiopetus keskeytettiin 18.3.2020. ja opetus lopetettiin. Opiston lukuvuosi jatkuu 29.5. asti ja opetus on tavoitteellista opetussuunnitelman mukaista opetusta. Etäopetukseen siirtyminen ei olisi aiheuttanut lisäkustannuksia.

Etäopetus soveltuu hyvin musiikkiopiston opetukseen ja on yleisesti käytössä monissa musiikkiopistoissa. Etäopetus tapahtuu opettajan ja oppilaiden yhdessä sopimilla tavoilla, virtuaalitunteina ja erilaisina etätehtävinä. Musiikkiopiston opettajilla oli valmiutta ja halukkuutta lähteä toteuttamaan etäopetusta ja ottaa käyttöön eri sovelluksia, jotka ovat helppokäyttöisiä esim. älypuhelimilla käytettäväksi.

Kansalaisopisto

Etäopetus soveltuu erinomaisesti hyvin moneen opiston kursseista ja oppiaineista. Kansalaisopisto aloitti etäopetukseen valmistautumisen 13.3.2020, kun saatiin tieto lähiopetuksen keskeytymisestä 16.3. alkaen aikuisten kurssien osalta. Ensimmäiset etäopetukset toteutuivat 16.3. alkaneella viikolla. Etäopetuksen käynnistäminen laajeni edelleen, kun loputkin opiston lähiopetustoiminnasta asteittain keskeytyivät vielä saman viikon aikana. Etäopetuksessa oli hieman yli 80 kurssia 23.3. Tällä aikataululla saatiin alkamaan kaikki kielet (9 eri kieltä, pois lukien tukiviittomat), musiikin yksilö- ja ryhmäopetuksen kursseja aikuisille, kirjallisuuden ja sanataiteen kursseja, teatteritaiteen kursseja, kuvataiteen ja kädentaitojen kursseja ja ikääntyvien yliopisto. Opistossa on käytössä peda.net verkko-oppimisolusta. Kun lähiopetus äkillisesti keskeytyi, ottivat opettajat erinomaisella ammattitaidolla ja rohkeudella käyttöön useita eri sovelluksia, jotka ovat helppokäyttöisiä esim. älypuhelimella käytettäväksi.

Etäopetuksen valmistelu ja toteuttaminen eivät aiheuttaneet lisäkustannuksia. Niin päätoimiset kuin tuntiopettajatkin tekivät työn osana normaalia opetuksen valmistelua. Päätoimisella henkilökunnalla on työnantajan puolesta kannettavat tietokoneet, mikrofonilliset kuulokkeet ja älypuhelimet. Tuntiopettajat käyttivät omia laitteitaan ja välineitään. Henkilökunta on tottunut osallistumaan koulutus- ja kokoustilanteisiin verkkoyhteydellä, mikä toimintatapa on vapaan sivistystyön kentällä arkipäivää. Etäopetusta edelleen kehitettäessä ja laajennettaessa kustannuksia muodostuu lähinnä eri sovellusten käyttö- ja lisenssimaksuista. Toistaiseksi on käytetty pääosin maksuttomia sovelluksia ja verkossa olevaa materiaalia, jota on tuotettu esim. valtion tukemissa hankkeissa ja on siten maksutonta ja kaikkien käytettävissä olevaa. Kuvataiteessa on toteutettu nettinäyttelyitä korvaamaan pois jääneitä kevätinäyttelyjä.

Opetuksen toteuttaminen etänä olisi ollut mahdollista palauttaa vähintään etäopetuksena käynnistettyjen kurssien osalta. Tuntiopettajien kanssa olisi pitänyt neuvotella, mikäli toiminta olisi jatkunut suunniteltua pidempään keväällä.

Toiminnan keskeyttämisen ulkopuolelle on rajattu aikuisten perusopetus, jonka alkuvaihe kansalaisopistossa toteutetaan etänä 29.5. asti, jolloin lukuvuosi päättyy. Etäopetus sujuu pääosin hyvin.

Asiakkaiden suhtautuminen etäopiskelumahdollisuuteen

kansalaisopistossa oli erittäin positiivinen. Digitalisaation hyödyntäminen on tällä hetkellä vapaassa sivistystyössä yksi keskeinen kehittämiskohde. Tämä näkyy kansalaisopistokentässä henkilöstön osaamisen kehittämiseen liittyvän koulutuksen tarjonnassa, Opetushallituksen ja Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamina hankkeina ja ylipäättään opistojen opetustarjonnassa. Salon kansalaisopistossakin useampi opettaja on mukana verkossa tapahtuvassa digipedagogiikan koulutuksessa ja opistolla on menossa yhteinen OPH:n tukema hanke kahden muun opiston kanssa liittyen verkkoavusteisen opetuksen kehittämiseen. Vapaan sivistystyön yhtenä kulmakivenä on opetuksen mahdollisimman hyvä saavutettavuus, jota tavoitetta digitalisaation hyödyntäminen osaltaan tukee.

Kansalaisopiston lukuvuosi 2019-2020 päättyy 31.7. ja uusi lukuvuosi 2020-2021 alkaa 1.8. Uuden lukuvuoden suunnittelua tehdään 14.5 alkaen, jolloin opiston vakinainen henkilöstö palaa takaisin töihin.

Suunnittelu on aikaa vievää, koska se sisältää kurssisuunnitelmien laatimisen lisäksi kaiken yhteydenpidon tuntiopettajiin ja luennoitsijoihin sekä tilavarausten tekemisen, jotta kurssiaikataulut saadaan laadittua. Opiston toimintaa on yli 70 eri toimipisteessä ympäri kaupunkia ja määräaikaista tuntiopettajia on yli 200. Suunnittelun tuloksena syntyy kurssiohjelma, joka jo pariin otteeseen on toteutettu vapaa-aikapalveluiden yhteisenä Salo vapaalla oppaana.

Kirjastopalvelut

Kirjastojen ollessa suljettuina voi Vaski-kirjastojen yhteisiä verkkopalveluja käyttää. Saatavana on elektronisia kirjoja ja lehtiä, elokuvia (Kirjastokino) ja musiikkia (Naxos Music Library).

Kirjastot edistävät olennaisella tavalla kansalaisten henkistä kriisinsietokykyä poikkeusoloissa. Perinteisten verkkopalvelujen turvaamisen ohella kirjastojen työpanosta tarvitaan digitaalisten palvelujen ja neuvonnan tarjoamiseen. Suuri osa suomalaisista iäkkäistä henkilöistä viettää kotona kriisinaikana useita viikkoja, jopa kuukausia, ja toisaalta koululaisia ja opiskelijoita tulisi voida tukea kaikin tavoin poikkeusolojen aikana. Kirjastopalvelujen olisi ollut mahdollista tuottaa digitaalisia palveluja verkossa esim. satutunteja lapsille, kirjavinkkauksia koululaisille ja tiedonhaun opastusta puhelimitse tai kuvayhteyden välityksellä.

Sivistyspalveluiden johtaja:

Opetuslautakunta merkitsee hallitusaloitteeseen annetun vastauksen tiedoksi ja toimittaa sen edelleen kaupunginhallitukselle sekä ehdottaa, että aloite katsotaan loppuun käsitellyksi.

Päätös:

Marianne Bonn teki seuraavan ponsiehdotuksen:

Edellytämme, että jatkossa lapsiin ja nuoriin sekä musiikkiopistoon liittyvät

päätökset valmistellaan huolellisemmin ja mietitään myös asian vaikutuksia perheille ja yksilöille. Hannu Eeva kannatti tehtyä ponsiehdotusta.

Opetuslautakunta hyväksyi ponsiehdotuksen yksimielisesti.

Opetuslautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.